

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра екологічної безпеки та екологічної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Пантелеймонов А. В.

2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Практичне навчання в університетській освіті
Practice Learning in University Teaching

рівень вищої освіти	<u>третій / аспірантський</u>
галузь знань	<u>10 Природничі науки</u>
освітня програма	<u>103 "Науки про Землю"</u>
спеціалізація	<u>Конструктивна географія та раціональне</u>
	<u>використання природних ресурсів</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>навчально-науковий інститут екології</u>

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою навчально-наукового інституту екології

“ 31” серпня 2020 року, протокол № 10

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Некос А. Н. – д-р. геогр. н., проф., завідувачка кафедри екологічної безпеки та екологічної освіти

Програму схвалено на засіданні кафедри екологічної безпеки та екологічної освіти

Протокол від 31 серпня 2020 року № 15

Зав. кафедри екологічної безпеки та екологічної освіти

(підпис)

Некос А. Н.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми 103 «Науки про Землю» (рівень PhD)

(підпис)

Пересадько В. А.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту екології

Протокол від “31 ” серпня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту екології

(підпис) Максименко Н.В.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Практичне навчання в університетській освіті» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

Доктор філософії з наук про Землю
(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 103 Науки про Землю

спеціалізації Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування певних знань, компетентностей та практичних умінь для майбутньої викладацької та наукової діяльності фахівця 3 освітньо-наукового рівня (PhD).

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення слухачів з досвідом та сучасними підходами в організації практичного навчання в університетській освіті, формування компетентностей щодо технологій практичного навчання сучасного університетського викладача.

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
4 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
66 год.	82 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання

Загальні компетентності:

- Загальнонаукові (філософські) компетентності, спрямовані на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;
- Набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності;
- Навички педагогічної діяльності у вищій школі, організації та проведення навчальних занять.

Фахові компетентності:

- Глибоке розуміння взаємозв'язків у системі «природа – населення – господарство» та знання наукових підходів до її вивчення;
- Уміння використовувати теоретичні знання і практичні навички моделювання та прогнозування явищ і процесів, що відбуваються у природних і суспільних геосистемах;
- Базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій, здатність застосовувати програмні засоби у дослідженнях у галузі наук про Землю.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Досвід та сучасний підхід в організації практичного навчання в університетській освіті

Тема 1. Історичний досвід та сучасні напрямки університетської освіти

Педагогіка стародавнього світу. Середньовічна педагогіка. Генії педагогічного мистецтва минулого. Парадигми сучасної університетської освіти.

Тема 2. Практична складова у формуванні навчального процесу

Значення та роль практичної складової у формуванні навчального процесу. Система сучасних ефективних форм, методів та методичних прийомів навчання. Формування професійних компетентностей у процесі практичного навчання.

Розділ 2. Технології та методики практичного навчання в університетській освіті

Тема 1. Компетентності щодо практичного навчання сучасного університетського викладача

Компетентнісний підхід у дослідженнях педагогічної освіти. Формування життєво необхідних компетентностей фахівців.

Тема 2. Методики і техніки формування змісту практичних занять та лабораторних практикумів як складових навчальної дисципліни

Характеристика лабораторних та практичних занять. Організація і методика проведення практичних занять у вищій школі. Організація і методика проведення лабораторних занять у вищій школі.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Досвід та сучасний підхід в організації практичного навчання в університетській освіті												
Разом за розділом 1	44	2	10			32	44	2	2			40
Розділ 2. Технології та методики практичного навчання в університетській освіті												
Разом за розділом 2	46	2	10			34	46	2	2			42
Усього годин	90	4	20			66	90	4	4			82

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Новітні технології освітнього процесу	1
2	Практики створення необхідної професійної документації	1
3	Технології створення ліцензійних та акредитаційних справ	2
4	Принципи розробки різноманітних «Положень...»	2
5	Опрацювання інструкцій та технологій роботи з лабораторним обладнанням. Організація та інструктажі техніки безпеки	2
6	Формування інформаційно-пошукових навичок для роботи з різноманітними джерелами.	2
7	Технології комп'ютерного навчання.	2
8	Практики освіти у дистанційному форматі	2
9	Формування компетентностей для проведення дискусій, круглих столів, on-line skype –конференцій, вебінарів тощо.	2
10	Практики інституту кураторства в університеті	2
11	Технології організації польових, виробничих та педагогічних практик	2
	Разом	20

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота передбачає самостійне засвоєння навчального матеріалу, підготовку до семінарських занять, колоквиумів або комп'ютерного тестування у вільний від аудиторних занять час.

Контроль засвоєння навчального матеріалу під час самостійної роботи проводиться шляхом винесення самостійно засвоєного матеріалу на поточний та підсумковий тестові контролі, колоквиуми та обговорення на семінарських заняттях.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Проаналізувати основні сучасні принципи та парадигми викладання в університетах	5
2	Засвоїти особливості сучасної освіти в контексті європейського освітнянського простору	5

3	Визначити сучасні технології практичного навчання в університетах: методи, підходи, технології	5
4	Висловити особисту точку зору з практики та психології партнерських взаємовідносин викладач- студент	5
5	Опанувати майстерність, етику, мову та імідж викладача університету	5
6	Проаналізувати історичні аспекти практики проблемного навчання	5
7	Проаналізувати сучасні програми продукти щодо комп'ютеризації університетської освіти	6
8	Проаналізувати принцип мобільності в університетській освіті	6
9	Засвоїти методи дистанційного навчання, його принципи, специфіка та перспективи	6
10	Визначити можливі шляхи практичної діяльності сучасного університетського викладача: візуалізація, гейміфікація, використання комунікативного простору у мережі Інтернет тощо	6
11	Проаналізувати сучасні інформаційно-комунікативні техніки. Визначити переваги та недоліки.	2
12	Опанувати технології проектування практичного навчання в університетській	4
13	Засвоїти практики організації студентської наукової роботи	6
	Разом	66

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи навчання

Подання матеріалу для опанування курсу у більшості випадків буде носити інтерактивно – діалоговий характер з широким використанням техніки дискусій. Почнеться курс з огляду історичного досвіду та сучасних напрямків університетської освіти. Тут будуть задіяні методи актуалізації знань та різні техніки для сприйняття, осмислення та засвоєння матеріалу. Це послужить стартом для подальшого навчання. Наступні заняття будуть включати інтерактивні лекції, лекції – дискусії, лекції – діалоги у системі «проблема – шляхи вирішення». Завдяки використанню методів випереджаючого навчання студентам PhD пропонується визначити та аргументувати компетентності щодо організації різноманітних практик, якими повинен володіти сучасний викладач ЗВО. Важливою частиною курсу є робота у комп'ютерних класах, де будуть опрацьовані теми пов'язані з питаннями комп'ютеризації університетської освіти, інтерактивним навчанням опануванням методів у форматі дистанційного навчання на платформі Moodle, Zoom, Meet. Методи «мозкового штурму» будуть задіяні у форматі проблемного навчання, коли слухачі будуть працювати у групах та приймати колективні рішення, що спонукає до розвитку практик партнерських взаємовідносин, взаємоповаги та взаєморозуміння у будь – яких соціумах. На семінарах будуть розглядатися запропоновані теми, які студенти PhD

повинні самостійно опанувати, проаналізувати та наголосити свою точку зору. Також будуть запропоновані теми для опанування практики самостійних методичних розробок (структура та зміст кураторських годин, гейміфікація для подання навчального матеріалу, план – проект проведення літньої польової практики, сценарій організації та проведення on – line skype – конференцій та вебінарів, творчі пропозиції щодо організації роботи студентського наукового товариства тощо)

8. Методи контролю

Контроль отриманих знань передбачає проведення поточного та підсумкового семестрового контролю.

Поточний контроль реалізується у формі тестування, колоквиуму, а також усного опитування студентів. Поточний контроль проводиться на лекційних заняттях. Крім того, оцінка знань студентів проводиться на семінарських заняттях та колоквиумах під час їхніх виступів з доповідями презентаціями, участю в обговореннях, дискусіях.

Підсумковий семестровий контроль реалізується шляхом складання іспиту у формі електронного тестування на платформі Moodle.

Кожний вид роботи, виконаний студентом під час засвоєння навчального курсу, оцінюється відповідно до критеріїв, визначених програмою навчальної дисципліни. Бали, передбачені за виконання кожного виду роботи, включені до загальної максимальної суми балів (100), що складають оцінку PhD студента за опанування навчального курсу.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання (бал)					Іспит, бал	Сума, бал		
Розділ 1		Розділ 2		Поточний контроль			Індивідуальне завдання	Разом
T1	T2	T3	T4				100	
10	10	10	10	20	Не передбачено	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінювання студентів PhD буде базуватися на наступному:

- рівень готовності до участі у семінарах, діалогах та дискусіях в аудиторії (20%) (від 100% для активної участі та демонстрації знань до 0% для повного ігнорування роботи в аудиторії);
- робота у групах під час проведення «мозкового штурму» (20%) (від 100% для активно продемонстрованого вкладу до 0% для повної неучасті);
- якість виконаних практичних робіт (25%)
- якість виконаних самостійно методичних розробок (35%)

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Некос В. Ю., Некос А. Н., Сафранов Т. А. Загальна екологія та неоекологія: підручник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 596 с.
2. Крайнюков О. М. Моніторинг довкілля: навч. посіб. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. 176с.
3. Боголюбов В. М., Клименко М. О., Мокін В. Б. Моніторинг довкілля: підручник. Вінниця: ВНТУ, 2010. 232с.
4. Некос А. Н., Ачасов А. Б., Кочанов Е. О. Методи вимірювання параметрів навколишнього середовища: дистанційні методи: підручник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 244с.
5. Клименко М. О., Петрук В. Г., Мокін В. Б. Методологія та організація наукових досліджень (в екології): підручник. Херсон: Олді – плюс, 2012. 474 с.
6. Адаменко Я. О. Оцінка впливу на навколишнє середовище: навч. посіб. Івано – Франківський націон. техніч. ун – т нафти та газу. Івано – Франківськ: Супрун В.П., 2014. 284с.
7. Березюк Д. О., Мальований М.С., Дячок В. В. Екологічна етика: навч. посіб. Львів: БаК, 2010. 268с.
8. Некос А.Н., Гарбуз А.Г. Экологическая оценка объектов окружающей среды и пищевых продуктов. навч. посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 104с.
9. Тітенко Г. В., Некос А. Н., Крайнюков О. М. Агрофітоценози: практичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 56 с.
10. Крайнюков О. М. Біоіндикація та біотестування. Методичні вказівки до практичних робіт. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 41с.
11. Журавський В. С. (2003). Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. Київ: «ІН ЮРЕ» 416 с.
12. Клименко М. О. (2005). Стратегія і її роль в реформуванні вищої освіти в Україні. Рівне «Овід». 210 с.
13. Університетська автономія: її друзі та вороги. Київ: «Таксон». 2008. 180 с.

Допоміжна література

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення